

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΕΥΘΕΟΣ ΛΟΓΟΥ σε ΠΛΑΓΙΟ

Ευθύς Λόγος	Όταν εξαρτάται από ρήματα	Πλάγιος Λόγος
1. Κύρια πρόταση κρίσεως ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΔΥΝ. ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΔΥΝ. ΕΥΚΤΙΚΗ	Λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά (λέγω, γινώσκω, οίδα, αισθάνομαι, άκούω, όρω)	Ειδική πρόταση
	Λεκτικά, γνωστικά αισθητικά + δοξαστικά (φημί, λέγω, οίομαι, ήγοῦμαι...)	Ειδικό απαρέμφατο
	γνωστικά, αισθητικά, αγγελίας (γινώσκω, οίδα, αισθάνομαι, άκούω, όρω, άγγέλλω, δηλώ...)	Κατηγορηματική μετοχή
2. Κυρία πρόταση επιθυμίας ΕΥΧΕΤ. ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΥΧΕΤ. ΕΥΚΤΙΚΗ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Κ.Ε.Π.Α.Α. κελευστικά, ευχετικά προτρεπτικά, αιτητικά, απαγορευτικά (κελεύω, εύχομαι, παραινῶ, άπαγορεύω...)	Τελικό απαρέμφατο
3. Ευθεία ερώτηση (με ερωτηματικό)	ερώτησης,απορίας,επιμέλειας. (πυνθάνομαι, έρωτῶ, γινώσκω, λέγω, άπορῶ ...)	Πλάγια ερώτηση (χωρίς ερωτηματικό)
4. Δευτερεύουσες προτάσεις		Δευτερεύουσες προτάσεις παραμένουν αμετάβλητες χρονική ▶ χρονική αιτιολογική ▶ αιτιολ. κ.τ.λ. (αλλάζουμε μόνο την οριστική και υποτακτική μετά από ιστορικό χρόνο → σε ευκτ. πλαγίου λόγου)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

A. Κύρια πρόταση κρίσεως

Οἱ Ἀθηναῖοι ἔφυγον.

(Λέγουσιν οἱ ἄνδρες) ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔφυγον.

Ὅμοιοι μάλιστα ἀγαθὸν ἐστί.

(Πάντες φασίν) ὁμοίον μάλιστα ἀγαθὸν εἶναι.

Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστί.

(Ἀβρακόμας ἤκουε) Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα.

B. Κύρια πρόταση επιθυμίας

Ἄνοιξατε τὰς πύλας.

(Μειδίας ἐκέλευσεν αὐτούς) ἀνοίξαι τὰς πύλας.

Εὐτυχῆσαι Κῦρος.

(Οἱ στρατιῶται ἠύχοντο) Κῦρον εὐτυχῆσαι.

Γ. Ευθεία ερωτηματική πρόταση

Τί βούλεσθε;

(Κλέαρχος ἀνηρώτα τοὺς ἀγγέλους) τί βούλοιντο.

Ἦλθον οἱ πρέσβεις;

(Ἠπόρει οὗτος) εἰ ἔλθοιεν οἱ πρέσβεις,

Δ. Δευτερεύουσες προτάσεις

Δέξιππον οὐκ ἐπαινῶ, εἰ ταῦτα πεποίηκε.

(Λέγει) ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινεῖ, εἰ ταῦτα πεποίηκε.

Ἵνα αὐτοὺς παύσω ταύτην ἔχοντας τὴν γνώμην, οὕτως εἴρηκα περὶ αὐτῶν.

(Λέγει) ὅτι Ἵνα αὐτοὺς παύσῃ ταύτην ἔχοντας τὴν γνώμην, οὕτως εἴρηκε περὶ αὐτῶν.

Πιθανές αλλαγές στις κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις

Προσοχή!

Οι αλλαγές αφορούν μόνο στα παρακάτω ἑξὶ σημεία. Δεν αλλάζουμε τα συμφραζόμενα ἢ τις αρνήσεις του ευθέως λόγου.

1. Εγκλίσεις:

α) αν το ρήμα εξάρτησης είναι αρκτικού χρόνου, διατηρούμε την ἐγκλίση και το χρόνο του ευθέως λόγου,

β) αν το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου,

η δυνητική οριστική + η δυνητική ευκτική ▶ παραμένουν

η οριστική + η υποτακτική ▶ μετατρέπονται σε ευκτική του πλαγίου λόγου.

Ἔστιν ἀξία ἢ χώρα ἐπαινεῖσθαι.

(Λέγει) ὅτι ἀξία ἐστίν ἡ χώρα ἐπαινέϊσθαι

Οὐκ ἂν ἀρέσκοι ἡμῖν ταῦτα.

(Ἐλεγον) ὅτι οὐκ ἂν ἀρέσκοι σφίσι(αὐτοῖς) ταῦτα.

Κράτιστος ἦν τῶν πολιτῶν καὶ οὐ δικαίως ἔφυγεν.

(Ἐλεγον) ὅτι κράτιστος εἶη τῶν πολιτῶν καὶ οὐ δικαίως φύγοι.

2. Εἶδη του ἂν:

α) **το δυνητικό ἂν** παραμένει πάντοτε (ἀκόμα κι ὅταν ο ευθύς λόγος μετατραπεί σε ἀπαρέμφατο ἢ Μετοχή).

β) **το υποθετικό ἂν** παραμένει, αν το ρήμα εξάρτησης εἶναι ἀρκτικού χρόνου γίνεται εἰ, αν το ρήμα εξάρτησης εἶναι ἱστορικού χρόνου

γ) **το αοριστολογικό ἂν** παραμένει, αν το ρήμα εξάρτησης εἶναι ἀρκτικού χρόνου ἀποβάλλεται αν το ρήμα εξάρτησης εἶναι ἱστορικού χρόνου

Πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιμεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοῖμεν.

(Ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ) ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοῖεν.

Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίους, ἂν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι.

(Προεῖπον αὐτοῖς) μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίους, εἰ μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέοιεν.

Ἐπειδὴν τις ἀγαθός ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει.

(Ἐλεγον) ὅτι, ἐπειδὴ τις ἀγαθός ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει.

3. Χρόνοι:

κατὰ κανόνα **παραμένει** ο ἴδιος.

Κατ' ἐξαιρέση για τον Παρατατικό ἢ τον Υπερσυντέλικο (αν χρειαστεί να τους μετατρέψουμε σε Ευκτική του πλαγίου λόγου ἢ σε Απαρέμφατο ἢ σε Μετοχή) ἐπιλέγουμε Ενεστώτα ἢ Παρακείμενο ἀντίστοιχα, ἐπειδὴ ο Παρατατικός και ο Υπερσυντέλικος δε διαθέτουν Ευκτική ἢ Απαρέμφατο ἢ Μετοχή)· Πορεύεσθε.

(Ἐκέλευον αὐτούς) πορεύεσθαι.

Ἀργεῖοι καὶ Ἀρκάδες μάχη ἤττηντο.

(Ἐλεγεν ὁ Πελοπίδας) ὅτι Ἀργεῖοι καὶ Ἀρκάδες μάχη ἠττημένοι εἶεν.

4. Πρόσωπα:

κατὰ κανόνα το **α' ἢ β' πρόσωπο** (ενικού ἢ πληθυντικού) του ρήματος **γίνεται γ' πρόσωπο** (ενικού ἢ πληθυντικού ἀντίστοιχα).

Με την ἴδια λογική ἀλλάζουν και οι ἀντωνυμίες, που φανερώνουν πρόσωπο, δηλαδή οι προσωπικές, οι κτητικές, οι αυτοπαθείς, σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Προσωπικές	ἐγώ, σύ ▶ οὗτος, αὐτός (αναπληρώνεται από τη δεικτική ή την επαναληπτική) ἡμεῖς, ὑμεῖς ▶ σφεῖς
Κτητικές	ἐμός, σός ▶ ἑαυτοῦ (αναπληρώνεται από την αυτοπαθή) ἡμέτερος, ὑμέτερος ▶ σφέτερος
Αυτοπαθείς	ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ ▶ ἑαυτοῦ ἡμῶν αὐτῶν, ὑμῶν αὐτῶν ▶ σφῶν αὐτῶν

Ἐπέμφθημεν ἀκουσόμενοι.
(Ἀπεκρίναντο) ὅτι πεμφθεῖσαν ἀκουσόμενοι.

Ἀπέλθετε ὑμεῖς.
(Κελεύει) αὐτοὺς ἀπελθεῖν.

5. Επιρρήματα:

Ευθύς λόγος	Πλάγιος λόγος
ἐνθάδε, ἐνταῦθα (=εἰς) νῦν (=τώρα)	ἐκεῖ τότε

Ἄγε, ὦ Κλέαρχε, τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τῶν πολεμίων, ὅτι ἐνταῦθα βασιλεὺς ἐστί.
(Κῦρος ἐκέλευσε) τὸν Κλεάρχον ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη.

6. Κλητική προσφώνηση:

αν υπάρχει, γίνεται ἔμμεσο αντικείμενο στο ρήμα εξάρτησης.

ΤΕΛΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

1. ΕΥΘΕΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ▶ ΠΛΑΓΙΑ ΕΡΩΤ. ΠΡΟΤΑΣΗ

(διατηρείται ο βαθμός άγνοιας)

ευθεία ερωτ. πρόταση ▶

πλάγια ερωτ. πρόταση

ολικής άγνοιας:

α. απλή ▶ χωρίς μόριο εισαγωγής

εί + οριστ. ή ευκτ.
έναν + υποτ.

π.χ. Ε.Λ. Οίκεϊται ή χώρα;
Π.Λ. (Κῦρος ἐπυνθάνετο) εἰ οἰκοῖτο ή χώρα.

β. διμελής ▶ πότερον... ἢ...
..... ἢ...

πότερον (εἰ) ... ἢ...
πότερον (εἰ) ... ἢ...

μερικής άγνοιας:

ερωτηματική αντωνυμία ή επίρρημα

ερωτηματική αντωνυμία ή επίρρημα
(διατηρείται)

Τίς ἔπραξε ταῦτα;
(Ἐρωτᾷ) τίς (ή ὅστις) ἔπραξε ταῦτα.

ή τα μετατρέπω στα αντίστοιχα
αναφορικά

2. ΕΙΔΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

Αν πρέπει να μετατρέψω τον ευθύ λόγο σε ειδικό απαρέμφατο ή τελικό απαρέμφατο, πρέπει να προσέξω, αν έχω ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία.

α) Αν το Υποκείμενο του ρήματος εξάρτησης και του ευθέος λόγου είναι το ίδιο, δεν αλλάζω τίποτα.

Γινώσκω τήν φωνήν τῶν ἀνθρώπων.
(Οὗτος ἔλεγε) γινώσκειν τήν φωνήν τῶν ἀνθρώπων.

β) Αν το Υποκείμενο του ρήματος εξάρτησης και του ευθέος λόγου είναι διαφορετικά, μετά τη μετατροπή το Υποκείμενο του απαρεμφάτου (και όλοι οι προσδιορισμοί του) θα μπουn σε πτώση αιτιατική.

Θεμιστοκλῆς ἀνήρ ἀγαθός γέγονε.
(Ἀκούω) Θεμιστοκλέα ἄνδρα ἀγαθόν γεγονέναι

3. ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Αν πρέπει να μετατρέψω τον ευθύ λόγο σε κατηγορηματική μετοχή, πρέπει να προσέξω σε τι πτώση θα μπει η μετοχή,

α) Αν το Υποκείμενο του ρήματος εξάρτησης και του ευθέος λόγου είναι το ίδιο, η κατηγορηματική μετοχή μπαίνει σε Ονομαστική.

Πολλῶ μᾶλλον νῦν κινδυνεύομεν.
(Ἴσμεν) πολλῶ μᾶλλον τότε κινδυνεύοντες.

β) Αν το Υποκείμενο του ρήματος εξάρτησης και του ευθέος λόγου είναι διαφορετικά, η κατηγορηματική μετοχή και το Υποκείμενο της μπαίνουν σε Αιτιατική,

Οἱ Ἕλληνες νικῶσι.
(Βασιλεύς ἤκουσε) τοὺς Ἕλληνας νικῶντας.

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΛΑΓΙΟΥ ΛΟΓΟΥ σε ΕΥΘΥ

Εφαρμόζουμε την αντίστροφη διαδικασία :

1. Ειδική πρόταση	κύρια πρόταση κρίσεως
2. Ειδικό απαρέμφατο	κύρια πρόταση κρίσεως
3. Κατηγορηματική μετοχή	κυρία πρόταση κρίσεως
4. Τελικό απαρέμφατο	κυρία πρόταση επιθυμίας
5. Πλάγια ερώτηση.	ευθεία ερώτηση;
6. Ευκτική πλαγίου λόγου	απλή οριστική ή υποτακτική

ΠΛΑΓΙΟΣ

ΕΥΘΥΣ

στην ειδική πρόταση	η Οριστική Δυνητική Οριστική → παραμένουν Δυνητική Ευκτική Ευκτική του πλαγίου λόγου → Οριστική
Το ειδικό απαρέμφατο	γίνεται οριστική ίδιου χρόνου συνήθως αν έχει δυν. ἄν → δυν οριστ. ή δυν ευκτ. ανάλογα με το τι δηλώνει
Η κατηγορηματική μετοχή	γίνεται οριστική ίδιου χρόνου συνήθως αν έχει δυν. ἄν → δυν οριστ. ή δυν ευκτ. ανάλογα με το τι δηλώνει
Το τελικό απαρέμφατο	γίνεται Προστακτική (β' ή γ' προσώπου) Προτρεπτική Υποτακτική (όταν χρειαστεί α' πρόσωπο, που δεν το έχει η Προστακτική) μτφρ. → ας... Ευχетική Ευκτική (όταν το ρήμα εξάρτησης είναι το εύχομαι) μτφρ. → μακάρι να...
Η πλάγια ερώτηση	γίνεται Ευθεία ερώτηση (με ερωτηματικό) συγκεκριμένα: Οριστική Δυνητική Οριστική → παραμένουν Δυνητική Ευκτική Απορηματική Υποτακτική Ευκτική του πλαγίου λόγου → *Οριστική (όταν δηλώνεται το πραγματικό) *Απορηματική Υποτακτική (όταν δηλώνεται απορία) μτφρ.--> πρέπει να
Οι δευτερεύουσες προτάσεις (εκτός από τις ειδικές και τις πλάγιες → παραμένουν αμετάβλητες	

Ειδικότερα :

1. Ειδική πρόταση:

Απομακρύνουμε το ρήμα εξάρτησης και τον εισηγητή, και διατηρούμε την έγκλιση με την οποία εκφέρεται η πρόταση, εκτός αν είναι ευκτική πλαγίου λόγου οπότε την τρέπουμε σε απλή οριστική.

Λέγει ως ύβριστής είμι. → Ύβριστής εἶ.

2. Ειδικό απαρέμφατο:

Απομακρύνουμε το ρήμα εξάρτησης και τρέπουμε το απαρέμφατο σε απλή οριστική.

Σημ. : Αν το απαρέμφατο συνοδεύεται από δυνητικό ἄν, το τρέπουμε σε

- δυνητική οριστική ή
- δυνητική ευκτική ανάλογα με το τι δηλώνει.

Ἔλεγεν Ἀλέξανδρος εἶναι Διὸς υἱός. → Εἶμι Διὸς υἱός.

3. Κατηγορηματική μετοχή:

Απομακρύνουμε το ρήμα εξάρτησης και τρέπουμε τη μετοχή σε απλή οριστική.

Αν η μετοχή συνοδεύεται από το δυνητικό ἄν, την τρέπουμε σε

- δυνητική οριστική ή
- δυνητική ευκτική ανάλογα με το τι δηλώνει.

Ἦισθοντο τήν πόλιν καταληφθεῖσαν. → Ἡ πόλις κατελήφθη.

4. Τελικό απαρέμφατο:

Απομακρύνουμε το ρήμα εξάρτησης και τρέπουμε το απαρέμφατο σε :

- προστακτική
- προτρεπτική ή αποτρεπτική υποτακτική
- ευχετική ευκτική.

Ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας ἰέναι ἐπὶ τοὺς πολεμίους. → Ἴτε, ὦ στρατιῶται, ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

5. Πλάγια ερωτηματική πρόταση:

Απομακρύνουμε το ρήμα εξάρτησης.

Σχετικά με τον εισηγητή:

- απομακρύνουμε εντελώς το απορηματικό εἶ.
- διατηρούμε τις ερωτηματικές αντωνυμίες και τα ερωτηματικά επιρρήματα
- τρέπουμε τις αναφορικές αντωνυμίες και τα αναφορικά επιρρήματα → σε ερωτηματικές αντωνυμίες και ερωτηματικά επιρρήματα. (αφαιρώντας πρακτικά το ὅ ή προσθέτοντας π). Στο τέλος της ευθείας ερώτησης προσθέτω οπωσδήποτε ερωτηματικό.

Π.Χ.		
ὄς, ὅστις	➔	τίς;
ὀπότερος	➔	πότερος;
ὀποῖος	➔	ποῖος;
ὄσος, ὀπόσος	➔	πόσος;
ὄπου	➔	ποῦ;
ὄπως, ὡς	➔	πῶς;

Διατηρούμε την ἐγκλιση με την οποία εκφέρεται η πρόταση, ἔκτος αν εἶναι ευκτική πλαγίου λόγου, ὁπότε την τρέπουμε σε απλή οριστική ἢ απορηματική υποτακτική.

Ἐρωτᾷ εἰ τίς ἐστί σοφώτερος. ➔ Ἐστί τις σοφώτερος;

Ἦροντο τὸν θεὸν οἱ Ἀθηναῖοι εἰ παραδοῖεν τὴν πόλιν. ➔ Παραδῶμεν τὴν πόλιν;

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. ΧΡΟΝΟΙ

Οι χρόνοι και οι αρνήσεις κατά κανόνα παραμένουν αμετάβλητα

B. ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

α' πρόσωπο

αν το υποκ. του ρημ. εξάρτησης εἶναι ἴδιο με το υποκ. του πλαγίου λόγου.
Ἄπορεῖ ποῖ τράπηται. ➔ Ποῖ τράπωμαι;

β' πρόσωπο

αν το αντικείμενο του ρήματος εξάρτησης εἶναι και υποκείμενο του πλαγίου λόγου (ἢ ὅταν τα δύο υποκείμενα συνυπάρχουν χωροχρονικά)

Ὁ πατήρ παρῆνει τοῖς παισὶ ράβδων δέσμη κομίσει ➔ Κομίσατε ράβδων δέσμη.

γ' πρόσωπο

αν το υποκ. του ρημ. εξάρτησης εἶναι διαφορετικό ἀπὸ το υποκ. του πλαγίου λόγου
Πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι αἰεὶ ποτε πόλεμοι γίνονται ➔ Ἄεὶ ποτε πόλεμοι γίνονται

Γ. ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

α) Η δυνητική οριστική και η δυνητική ευκτική παραμένουν.

Σ η μ ε ἰ ω σ η: ἓνα δυνητικό ἀπαρέμφατο ἢ μια δυνητική μετοχή μετατρέπεται σε δυνητική οριστική ἢ δυνητική ευκτική. Επιλέγω ἀνάλογα με το νόημα:

- δυνητική οριστική (= το δυνατό στο παρελθόν, που ὁμως δεν ἐγίνε) ἢ
- [συνήθως] δυνητική ευκτική (= το δυνατό να γίνε στο παρόν - μέλλον).

Οἶδα τὸν πόλεμον οὐκ ἂν γενόμενον. ➔ Ὁ πόλεμος οὐκ ἂν ἐγένετο.

β) Η ευκτική του πлагίου λόγου ξαναπαίρνει την αρχική της μορφή:
γίνεται **Οριστική** (στις προτάσεις κρίσεως)

ή Υποτακτική (στις προτάσεις επιθυμίας).

Κατά συνέπεια αποκαθίστανται

- το υποθετικό ἄν (που είχε μεταβληθεί σε εἰ).
- το αοριστολογικό ἄν (που είχε παραλειφθεί).

π.χ.

ὅτε + ευκτική	→	ὅταν	+ υποτακτική
ἕως + ευκτική		ἕως ἄν	+ υποτακτική
πρίν + ευκτική		πρίν ἄν	+ υποτακτική
ὅστις + ευκτική		ὅστις ἄν	+ υποτακτική
ὅπως + ευκτική		ὅπως ἄν	+ υποτακτική

Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρίν Κύρος ἐμπλησθεῖη θηρῶν. → Μηδεῖς βαλλέτω, πρίν ἄν Κῦρος ἐμπλησθῆ θηρῶν.

Ἀγησίλαος ἔφη, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν κρίσιν ποιήσιν. → Ἐπὶν διαβῶμεν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν κρίσιν ποιήσομεν.

γ) Η ευκτική του πлагίου λόγου στις δευτερεύουσες προτάσεις

Τη μετατρέπουμε σε :

I. Απλή οριστική

- Αιτιολογικές
- Συμπερασματικές

II. Απλή υποτακτική

- Τελικές
- Ενδοιαστικές (συνήθως)

III. Υποτακτική + αοριστολογικό ἄν

- Χρονικές

IV. Οριστική ή Υποτακτική:

- Υποθετικές
- Εναντιωματικές
- Αναφορικές.